

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «ІСТОРИЧНА ПРАВДА»:
ІСТОРІЯ, КОНТЕНТ, ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент IV курсу 461 групи

Спеціальності 061 Журналістика
Освітньо-професійної (наукової)
програми Журналістика

Клименко Ельдар Михайлович

Керівник: доктор філологічних наук,
професор, Різун Володимир
Володимирович

Рецензент: кандидат філологічних
наук, доцент, Юріна Юлія
Миколаївна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ «Історична правда» як дочірній проєкт першого вітчизняного інтернет-видання «Українська правда»	6
1.1. Поняття «інтернет-видання».....	6
1.2. Історія виникнення проєкту «Історична правда».....	10
РОЗДІЛ 2. Структура, контент, жанрова палітра інтернет-видання «Історична правда»	14
2.1. Концепція, рубрикація, тематика, жанрове наповнення сайту.....	14
2.2. Аналіз матеріалів інтернет-видання «Історична правда».....	16
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

Актуальність дослідження. Впродовж останніх двох десятиліть у світі загалом, і в Україні зокрема, виникла ціла низка нових, раніше не бачених, засобів масової інформації. Вони передають інформацію в рази швидше, ніж це роблять телебачення та радіо, і в десятки разів швидше, ніж це можуть зробити газети та журнали. Мова йде про інтернет-видання, або як їх ще називають, онлайн-медіа.

Головними рисами цих видань стали оперативність та мобільність роботи редакції, мультимедійність та універсальність контенту, який вони поширюють, інтерактивність та, що найголовніше, можливість перебувати постійно на зв'язку з власною аудиторією.

З іншого боку, для того, щоб залишатися оперативними, дуже часто такі видання поширюють неперевірену, а інколи навіть і відверто фейкову інформацію. Це, у свою чергу, підриває репутацію цих ЗМІ, та змушує їх шукати компроміси між гучними заголовками та поширенням неперевіреної інформації з одного боку, і створенням якісного інформаційного продукту, що підвищує рівень довіри аудиторії, з іншого.

Підбір якісного та цікавого контенту, який зацікавить аудиторію, і при цьому зможе якось монетизуватися, – одне з головних завдань редакційного колективу онлайн-медіа. Від цього підбору залежить як репутація видання, так і його доходи. Окрім контенту, якісною повинна бути і структура видання (в більшості випадків це сайт): вона має бути зрозумілою для читачів, інакше видання втрачатиме свою аудиторію, а разом з нею, і свої гроші.

Наукове вивчення інтернет-журналістики, онлайн-видань, блогів тощо розпочалося відносно недавно. Це праці І. Коханової,

А.Калмикова, О. Мелещенка, Д. Вишнякова, М. Чабаненка, Б.Потятиника, Д. Белла, О. Холода та інших.

Праці журналістикознавців з природи інтернет-журналістики, диджиталізації медіапростору характеризуються узагальненим характером. Контент, особливості функціонування окремих інтернет-видань майже ніхто не досліджував.

Актуальність і необхідність нашого дослідження полягає в тому, що нині в Україні успішно функціонують інтернет-видання, які визнані як авторитетні, незаангажовані, з прозорою інформаційною політикою. За останні роки вони вже напрацювали значний масив контенту, що досі лишався поза увагою журналістикознавців.

Мета роботи - проаналізувати діяльність інтернет-видання «Історична правда», його концепцію, контент, жанрову своєрідність публікацій.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- а) визначити поняття «інтернет-видання»;
- б) розглянути історію виникнення проєкту «Історична правда»;
- в) охарактеризувати структуру сайту досліджуваного видання, його рубрикацію;
- г) проаналізувати контент, жанрову палітру матеріалів;
- г) зробити відповідні висновки.

Об'єкт дослідження – інтернет-видання як новий вид медіа.

Предметом кваліфікаційної роботи є історія, структура, тематика, жанрова своєрідність інтернет-видання «Історична правда».

Джерельна база: публікації інтернет-видання «Історична правда» на офіційному сайті (<https://www.istpravda.com.ua>).

У роботі використано такі **методи дослідження**: порівняльно-історичний, дедукція, індукція, аналогія, спостереження, аналіз, синтез.

Теоретико-інформаційну основу дослідження складають праці таких вчених, як М. Чабаненко, І. Тонкіх, Б. Потятиник, О. Полумисна, М.Женченко, Л. Дмитрів, А. Антонюк, Ш. Прімбс та ін.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в майбутньому як в науковій та навчальній діяльності (під час підготовки курсів «Нові медіа», «Журналістський фах», «Теорія і методика журналістської творчості», «Медійні жанри», «Історія української журналістики»), так і у практичній роботі журналістів інтернет-видань.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків, списку використаних джерел (53 найменування).

РОЗДІЛ 1

«ІСТОРИЧНА ПРАВДА» ЯК ДОЧІРНИЙ ПРОЄКТ ПЕРШОГО ВІТЧИЗНЯНОГО ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»

Початок третього тисячоліття для журналістики ознаменувався переходом від класичних форм медіа до новітніх інформаційних ресурсів. Стрімкий розвиток інтернету спричинив явище, внаслідок якого друковані видання, радіо та телебачення поступово відходять у минуле, а на зміну їм приходять інтернет-видання, які включають у себе різноманітні новинні сайти, блоги та, інколи навіть, сторінки і спільноти у соціальних мережах.

З цієї причини сама професія журналіста зазнає значних змін, а для роботи у цій галузі необхідно постійно розвиватися та опановувати нові технології, оскільки робота в інтернет-виданнях кардинально відрізняється від роботи у класичних медіа.

1.1. Поняття «інтернет-видання»

Власне поняття інтернет-видання, або онлайн-видання, або інтернет-медіа не має точного і конкретного визначення. М.В. Чабаненко визначає «інтернет-видання» як веб-сайт, що наповнений журналістськими матеріалами.

І. Ю. Тонкіх, аналізуючи роботи І.Фомічової, пропонує визначати інтернет-видання за допомогою комунікаційної моделі Ласуелла [43]. За допомогою цієї моделі отримуємо таке визначення поняття інтернет-видання.

«Інтернет-видання – це видання, що має команду професійних комунікаторів-редакторів, і періодично поширює медійний контент, що

виготовлений за допомогою методів і прийомів журналістики із дотриманням усіх професійних стандартів за допомогою Інтернету на широку аудиторію» [43].

Саме це визначення ми обрали за робочу дефініцію у нашому дослідженні.

В Україні, як і в Америці, Інтернет спочатку поширювався у військовій та науковій галузях. Так, першими до всесвітньої мережі на початку 1990-х років приєдналися працівники Міжгалузевого Наукового центру технології програмування «Технософт» НАН України. Потім – співробітники Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України. Активно займались впровадженням Інтернету і в наукових установах в Харкові.

З розвитком технологій можливість приєднатися до Інтернету отримують і звичайні користувачі, кількість яких, у різних областях України, була хоч і невеликою, але постійно зростаючою.

У 1992 році створюється Уанет, Україні присвоюється домен першого рівня коду країни UA, адмініструванням якого на громадських засадах починають займатися обрані інтернет-спільнотою Олег Волощук та Ігор Свиридов.

У 1993 році Україні було делеговано 27 географічних публічних доменів – для кожної області та для міст Києва і Севастополя окремо.

Протягом наступних двох років в Україні активно створювались перші веб-сайти. Вони зазвичай належали органам влади, науковим і навчальним закладам, а також фірмам і організаціям, що мали стосунок до комп'ютерної техніки або інтернет-провайдингу [1].

У 1994 році в нашій країні з'являється електронна газета «ELVisti.info», яка тоді поширювалася в мережі у вигляді Usenet-конференцій.

У 1995 році починає працювати перший офіційний веб-сайт Верховної ради України. У спеціальному вікні на цьому сайті можна було

знайти список провідних українських ЗМІ того часу. В цьому списку разом із юридичними адресами редакцій були вказані і електронні пошти видань. Веб-сайтів тодішні традиційні українські ЗМІ ще не мали.

Перше українське інтернет-видання з'являється у 1996 році в Одесі, де на сайті raso.net створюється окрема сторінка для журналу «Одеса». В тому ж році у США починає працювати заснований емігрантом Євгеном Розинським сайт odessit.com, який також публікував одеські новини [52].

У 1997 р. за веб-адресою lviv.net засновується сайт «Львівського інформаційного порталу».

У 1998 р. фірма «ЕЛВІСТІ» створює «Веб-сервер Української преси», який містив особисті сторінки 14 відомих на той час паперових видань, зокрема «Урядового кур'єру», «України молоді», «Голосу України» та ін.

Протягом 1997–1998 рр. починають створювати власні сайти і традиційні ЗМІ, серед яких:

- кийське «Гала-радіо», дніпропетровська радіостанція «Міх»;
- центральні газети «Дзеркало тижня», «День», «Сьогодні»; львівська газета «Поступ», газета Хмельниччини «Проскурів», журнал «СНІР»;
- Перший національний телеканал, телекомпанія «TONIS», черкаська телекомпанія «Альт» та дніпропетровський «11 канал»;
- інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна».

У 1999 р. в Україні виникають перші власне інтернет-видання – «UAToday» (uatoday.net) і «Електронні вісті» (elvisti.com)

«UAToday» вже припинила свою діяльність, однак наразі існує щонайменше три інтернет-видання пізнішого походження з подібними назвами: «Украина сегодня» (uatoday.org.ua), «Украина сегодня» (uatoday.com) та «Сегодня в Украине» (uwtoday.com.ua).

У 1999 р. заснуюються офіційні веб-сайти газети «Факти і коментарі», а також радіостанції «Люкс-FM» [22].

Починають з'являтися сайти приватних телерадіокомпаній та друкованих видань, серед яких харківська ТРК «Приват-TV» та львівський портал «InterNetri». Також із 1999 р. існує сайт «Автомобільний портал» (autocentre.ua), який публікує журналістські матеріали на автомобільну тематику.

Як бачимо, розвиток Інтернету у 90-х роках ХХ століття відкрив нові можливості для розвитку недорогих демократичних медіа нового покоління [35], внаслідок чого починають в Україні, як і в світі в цілому, виникати незалежні інтернет-видання.

У 2000 році починається нова епоха у розвитку інтернет-видань в Україні, яка відрізняється від попередньої стрімким зростанням кількості веб-ресурсів. Так станом на 2002 рік, в зоні домену UA було зареєстровано понад 100 тисяч доменів.

В тому ж таки 2000 році журналіст Георгій Гонгадзе засновує інтернет-видання «Українська правда», яке є доволі авторитетним і продовжує свою роботу.

Вже до 2005 власні інтернет-ресурси мали телеканали «Магнолія-ТБ» та «СТБ», газета «Кієвській Телеграф», журнали «Корреспондент» і «Телекритика» та ін.

У другій половині 2000-х тенденція до збільшення кількості інтернет-видань продовжується. Однак, якщо у першій половині 2000-х, ставлення до інтернет-видань та інтернет-журналістики з боку професійних журналістів та традиційних ЗМІ було більше негативним, то вже у другій половині ця ситуація змінюється, і інтернет-медіа поступово стають новим, загальноприйнятним, видом ЗМІ.

У цей час уже встановились певні типові підходи до роботи журналіста у веб, сформувались погляди на те, як краще підтримувати

роботу інтернет-видання, організувати інформацію на сайті, працювати з аудиторією тощо [16].

Наступні 10 років (2009-2019) були для української інтернет-журналістики періодом найбільшого розквіту: збільшується кількість інтернет-видань, оновлюється дизайн та структура їхніх сайтів, зростає кількість читачів [46]. Разом з тим якість поширюваної ними інформації знижується, що призводить до поширення в суспільстві фейкової та недостовірної інформації через інтернет-видання та соціальні медіа [10].

1.2. Історія виникнення проєкту «Історична правда»

«Історична правда» є дочірнім проєктом відомого не лише в Україні, але й у світі українського інтернет-видання «Українська правда», що у 2020 році відзначає 20-ти річчя від дня заснування.

Сьогодні вже **інтернет-видання «Українська правда»** своєрідний бренд. Це медіа, яке входить до топових і найбільш рейтингових. А історія його виникнення була такою. На сторінці в Вікіпедії зазначено, що заснували видання у **квітні 2000 року Георгій Гонгадзе та Олена Притула**. До цього вони разом із Сергієм Шолохом навідувалися до Вашингтона у пошуках фінансових донорів для заснування в Україні незалежного медійного майданчика. Вони прагнули «привернути увагу влади США до утиску свободи слова в Україні» [45].

«Мережевий проєкт запрацював на наступний день після проведення ініційованого Президентом України Леонідом Кучмою Всеукраїнського референдуму 2000 року, які збільшував повноваження Президента в шкоду Верховній раді. Гонгадзе став головним редактором, а Притула – його заступником. У вересні 2000 року Гонгадзе був викрадений і вбитий. Видання очолила Олена Притула. Вбивство Гонгадзе, який відкрито протестував проти зростаючої державної цензури, привернуло міжнародну увагу до стану свободи слова в Україні» [45].

«У 2005 році видання вийшло на самоокупність, отримуючи дохід від реклами. Згодом Олена Притула доповнила «Українську правду» новинними сайтами, присвяченими економіці, світському життю, місцевим новинам, створивши інтегровану інтернет-медіа-групу» [45]. Сьогодні відповідно до структури сайту «Української правди», до видання входять такі проєкти (як окремі сайти): рубрика «Економіка» («Економічна правда»), рубрика «Європа» («Європейська правда»), і рубрика, і сайт з однойменною назвою «Історична правда». Також є блоги, подкасти, таблоїд тощо.

У січні 2020 р. експертами громадської організації «Інститут масової інформації» проведено моніторинг 17 українських інтернет-видань на предмет дотримання ними журналістських стандартів. «Українська правда» увійшла до п'ятірки медіа, що дотримуються усіх вимог висвітлення новинної інформації (98% матеріалів не містили порушень професійних стандартів журналістики)» [37]. Це свідчить про високий рівень професіоналізму усіх працівників цього медіа. Нині «Українська правда» по-праву вважається одним із найавторитетніших інтернет-видань України.

У **2010 р.** відомий український історик, громадський діяч, журналіст, викладач журналістики в Українському католицькому університеті **Вахтанг Кіпіані** відкриває дочірній сайт на платформі «Української правди», який отримав назву «**Історична правда**» [25]. Вахтанг Кіпіані став його головним редактором.

Також пізніше у **2014 р.** заснував **Музей-архів преси**. В. Кіпіані колекціонує самвидави, старі газети часів ОУН, УПА. Його архівна колекція – унікальна за змістом і формою.

Як зазначено на сторінці Вікіпедії, «Музей-архів преси – некомерційна просвітницька установа, ... є дочірнім проєктом інтернет-видання «Історична Правда» [31]. «Відкриття музею відбулося у жовтні 2014 року. Під час відкриття було презентовано виставку «За Україну, за

її волю!»), під час якої презентовано пресу українського визвольного руху, починаючи з 1929 року» [31].

На сторінці у Вікіпедії зазначено: «Музей-архів існує на громадських засадах, його функціонування забезпечують волонтери. Поповнення колекції здійснюється за рахунок дарування музею підбірок періодичних видань приватними особами, а також закупівля видань коштом засновника та меценатів. Ведеться робота щодо каталогізації колекції та її оцифрування» [31].

Зібрання музею є унікальним, оскільки «колекція музею нараховує понад 30 тисяч найменувань газет і журналів. Має кількост тисяч одиниць зберігання, а саме: газети середини XIX - початку XX ст.: перша українська газета «Зоря Галицка», східноукраїнська «Хлібороб» тощо; газети – 1917-1920 років – УНР, директорії, Дієвої Армії УНР, гетьманського уряду; видання 1941 року ОУН; підпільна преса 1960-х років; дисидентські самвидавні й видані за кордоном книги та бюлетені 1970-х років; колекція преси часів перебудови. Серед цінних видань - примірник газети «Літаври», редакторкою якої була Олена Теліга. Перший номер першої української газети «Зорі Галицкої» [31].

У 2013 р. він започатковує свою авторську телевізійну програму «Історична правда з Вахтангом Кіпіані», яка виходить щотижня на телеканалі «ZIK». З вересня 2019 р. вона транслюється на телеканалі «Еспресо». [24].

Як зазначено на сайті Вікіпедії, «тематика програми охоплює історію України від Київської Русі до незалежності України. Упродовж 2013-2019 років вийшло близько 500 програм, а також декілька циклів програм, зокрема: Хроніка УПА, Корупція в СРСР, Розпад СРСР, Буремні 90-і, Кати НКВС, Незалежна церква, Президенти» [24].

Інтернет-видання «Історична правда» – унікальне за змістом і формою. Тут розміщуються оригінальні авторські дослідження т.зв. «білих сторінок» української історії. Причому ці дослідження подано у

публіцистичному стилі, з фотодокументами, рідкісними ілюстраціями; це журналістські матеріали вузькоспеціалізованої тематики, які розкривають нові факти, дають новий погляд на важливі історичні події української історії ХХ ст.

Партнерами Вахтанга Кіпіані були історики і публіцисти Павло Солодько, Олександр Зінченко, Володимир Бірчак, Ігор Бігун, Віталій Скальський [25].

Це єдиний електронний часопис, що «публікує матеріали про історію України та українців, росіян, поляків, євреїв, кримських татар, інших етносів, доля яких пов'язана з Україною. Від стародавніх часів до сьогодення. Основний акцент, фокус – на політичній історії ХХ століття: боротьба за державність, людські права, науково-технічний прогрес, тоталітарні проекти та експерименти, людські долі» [25].

Нині команда видання представлена так: Вахтанг Кіпіані, головний редактор, Павло Солодько, редактор.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРА, КОНТЕНТ, ЖАНРОВА ПАЛІТРА ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «ІСТОРИЧНА ПРАВДА»

2.1. Концепція, рубрикація, тематика, жанрове наповнення сайту

Концепція інтернет-видання коротко, але змістовно викладена на сторінці «Про проект»:

«"Історична Правда" – майданчик для наукових і публіцистичних дискусій навколо історичної політики та політики пам'яті. Джерело новин (коротких інформацій), аналітичних статей, інтерв'ю, рецензій та оглядів книжок, анонсів про всі події, пов'язані з тематикою сайту, сховище артефактів. Дайджест тематичних публікацій – що дозволить не пропустити важливі та цікаві статті вчених, журналістів у паперових та онлайн-нових ЗМІ» [26].

Тобто **концепція** інтернет-видання «Історична правда» – створення онлайн-середовища для вільного спілкування, обміну думок усіх небайдужих до історії України; створення майданчику для оприлюднення і поширення нових наукових досліджень на історичну тематику.

Аудиторія – люди з вищою освітою, зокрема історики, науковці, громадські активісти, студенти, філологи, журналісти, бібліотекарі, архівознавці, а також усі, кому небайдужа власна національна ідентичність, хто шукає правду про своє коріння, хто цікавиться альтернативними (традиційній радянській) концепціями історії України.

В. Кіпіані наголошує, що ми «співпрацюємо з вузами, академічними установами, «Меморіалом», Харківською правозахисною групою, посольствами та громадськими інституціями країн Східної

Європи, бібліотеками та архівами, з видавництвами «Дух і літера», «Критика», низкою популярних видань» [26].

Редактори «Історичної правди» своїми матеріалами спонукають читачів досліджувати, «сканувати родинні архіви, писати сімейні історії, заглиблюватися в генеалогію, історію свого міста, села, краю» [26].

Про тематику журналістських матеріалів, їх жанрову своєрідність найкраще говорить **рубрикація** сайту. На сторінці «Про проект» головний редактор Вахтанг Кіпіані визначив і сформулював напрямок кожної рубрики так:

- «ТЕКСТИ - публіцистичні та наукові *статті*;
- КОРОТКО - *новини, анонси*;
- КНИЖКИ - *рецензії та огляди*, інформація про цікаві видання з історичної та суміжних тематик;
- КОЛОНКИ - *авторські погляди авторитетних науковців, громадських діячів і журналістів*;
- ДАЙДЖЕСТ - колекція цікавих і важливих публікацій з онлайнових і офлайнових медіа;
- ІНТЕРВ'Ю - *пряма мова науковців, істориків та учасників історичних подій*;
- СТУДІЇ - *наукові роботи, виступи на наукових конференціях тощо*;
- ЕКСКУРСІЇ - *подорожі історичними місцями, поєднання репортажності та наукової популярності, багато фото, графіки, інших ілюстрацій*;
- БЛОГОСФЕРА - *найцікавіше з історичних блогів (зі збереженням стилістики і мови авторів)*;
- АРТЕФАКТИ - *фотографії, малюнки, самвидав, карти, театральні плакати і виборчі листівки, рідкісні книжкові, газетні та журнальні обкладинки, поштівки, марки, автографи видатних людей, монети та інші раритети, зокрема й ті, які зберігаються в приватних колекціях і родинних архівах*;

- ВІДЕО - коментарі та розповіді істориків, *фрагменти документальних зйомок, кінофільмів, сюжетів тощо* [26].

Аналізуючи рубрикацію сайту, можна зробити такий висновок. Інтернет-видання «Історична правда» є вузькоспеціалізованим електронним часописом, спрямованим на вивчення суперечливих, забутих сторінок історії України, на оприлюднення авторських досліджень у різних жанрах (наукової публіцистики, графіки, документалістики, фотопубліцистики, журналістської аналітики, новинної інформації).

2.2. Аналіз матеріалів інтернет-видання «Історична правда»

Рубрика «Тексти» вміщує публіцистику та матеріали, написані за результатами наукових досліджень.

«Луцькі листівки для Крип'якевича: як євреї допомогли українцям» (автор - кандидат історичних наук Олег Разиграєв). Це передрук з дозволу автора та видання «Хроніки Любарта» [36].

Жанр – *науково-популярна стаття*. Тема: висвітлення діяльності учасників освітянського руху на Волині в роки Першої світової війни, зокрема Таранька, Гайдучука, Крип'якевича. На думку автора, «вони, як і багато інших, зробили велику роботу – не сказати нічого. Вони без перебільшення змінили Волинь» [36]. Матеріал супроводжують архівні фото, ілюстрації, що поживляють сприйняття теми.

«Про першу українську поетку, шляхетську честь та князівську репутацію» (авторка - доктор історичних наук Наталя Старченко). [41].

Жанр – *науково-популярна стаття з елементами розслідування*. Тема: історія одного сатиричного вірша, який спричинив судові процеси. Авторка дослідила кримінальні хроніки XIX століття. Вона доходить висновку, що «барвистий текст Ореста Левицького про те, як посварилися за святу земельку брати Ян і Олександр Жоравницький – це історична белетристика, пропозиція від історика, як воно "могло бути насправді"».

Тож і кумедний віршик, якого немає у тогочасних джерелах – плід фантазії Ореста Левицького [41].

«В епідемічному бараці: пандемія та диктатура в українській літературі 1920 року» (автори - Роман Горбик, Яна Примаченко) [9].

Редактори і дописувачі «Історичної правди» відчують актуальні теми сучасності і знаходять історичні матеріали, аналізують і досліджують їх, щоб провести паралелі із сьогоденням. Наприклад, пандемія коронавірусу спричинила появу хвилі фейків не лише у соціальних мережах, месенджерах, але й у ефірах провідних українських телеканалів. Частина таких напівправдивих повідомлень ґрунтується на історичних фактах.

Щоб пролити світло і розповісти про епідемії минулого, автори беруться до написання таких текстів, як «В епідемічному бараці: пандемія та диктатура в українській літературі 1920 року».

Інформаційним приводом для написання цього матеріалу став лист, який ніби написав ще 1920-го року відомий письменник Френсис Скот Фіцджеральд про те, що він робив під час епідемії іспанки.

Цей лист було ідентифіковано як фейк, але він встиг поширитися спершу в англomовному сегменті мережі інтернет, потім і в українських ресурсах. Історики вирішили з'ясувати, що ж відбувалося насправді, беручи до уваги лише історичні документи (листи, фотографії, письмові свідчення тощо).

Жанр – *огляд*. Тема: перебіг епідемій минулого на прикладі історій з життя українських письменників, поетів, діячів Валер'яна Підмогильного, Євгена Плужника, Павла Скоропадського, Максима Рильського, Юрія Яновського, Павла Тичини. У матеріалі використано не лише архівні фото, уривки з мемуарів, але й поетичні твори, відео запису пісні. Можна говорити про *мультимедійну історію*.

«Війни пам'яті»: як Путін в Єрусалимі свій бенефіс провів і навіщо йому перенесення перемоги над Японією» (автор - історик, політичний оглядач В'ячеслав Ліхачов) [28].

Жанр – *стаття*. Тема: спекуляція Російської Федерації на історичній пам'яті з огляду на відзначення в 2020 р. різниці перемоги в Другій світовій війні.

Автор починає з припущення: «Травневе святкування було дуже важливе для російського керівництва. Передбачалося, що 2020 рік стане кульмінацією кремлівської політики в інструменталізації пам'яті про війну. У самій Росії розкручування істерії з приводу ювілейного року почалося завчасно. "З метою збереження історичної пам'яті та в честь 75-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні" 2020 рік був оголошений в Росії Роком Пам'яті й Слави. У середині країни, наскільки можна судити, ці заходи були спрямовані на створення загального почуття патріотичного натхнення, ... щоб забезпечити масову підтримку антидемократичним змінам Конституції, які необхідні, щоб Володимир Путін отримав можливість продовжувати керувати країною» [28].

«Година папуги. СРСР усе ставить під сумнів» (автор - історик, публіцист Олександр Зінченко) [18]. Також цей текст входить до спецпроєкту «Катинська справа». Під лідом зазначено, що цей матеріал є уривком із книжки Олександра Зінченка «Година Папуги».

Жанр – *журналістське розслідування*. Тема: розслідування Катинського злочину, коли навесні 1940 року НКВД знищила без суду і слідства десятки тисяч польських військовополонених. Зачіпкою розслідування стало замовчування радянською комісією під головуванням Буренка використання виконавцями розстрілів набоїв німецького виробництва калібром 7,65.

У розслідуванні використано уривки зі свідчень учасників засідань НКВД, карти того часу, заставку фільму радянського виробництва про розстріли в Катинському лісі, щоденники з могил розстріляних польських

полонених; О. Зінченко уважно вивчив кадри радянського кінохроніки про цю трагедію, а фото з цього фільму використав як документальну ілюстрацію ланцюжка розслідування.

Публікація завершується тим самим питанням, що пролунало на початку. Це ніби кільцеве обрамлення, що підсилює основну думку матеріалу. Також наприкінці вміщено фото книги Олександра Зінченка «Година попуги».

Рубрика «Коротко» вміщує новинні матеріали, анонси актуальних для читачів «Історичної правди» подій.

«Посольство РФ у Чехії "переїхало" з площі Немцова» (автор - Lukáš Valášek, онлайн-видання Aktualne, Чехія).

Жанр – *тверда замітка*. Тема: перенесення Посольством РФ в Празі своєї юридично адреси з площі загиблого борця з режимом Путіна Бориса Немцова на вулицю Коруновачні [34].

«На Полтавщині демонтували погруддя Леніну» (автор - голова ГО "Світанок", співзасновник проєкту "Декомунізація. Україна" Вадим Поздняков, онлайн-видання Новини Полтавщини).

Жанр – *м'яка замітка*. Тема: знесення пам'ятника Володимирі Леніну у селищі Михайлівське, Полтавська область.

Йдеться про те, що «декомунізаційний закон виконали після звернення активістів на гарячу урядову лінію... Станом на поточний момент на Полтавщині є ще пам'ятник Леніну, Свердлову, Енгельсу, Петровському, Куйбишеву та декілька Ватутіну» [32]. У матеріалі також подано коментарі регіонального представника Українського інституту національної пам'яті на Полтавщині Олега Пустовгара, головного лікаря Антона Дробовича (на території його санаторію стояв пам'ятник).

«У Болгарії знайшли кам'яну церкву, якій понад 700 років» (автор - Укрінформ із посиланням на портал The History Blog).

Жанр – *тверда замітка*. Тема: нова розкопка археологів: «Археологи, які розкопують середньовічне болгарське місто Червен,

нещодавно виявили стіни кам'яної церкви із фресками XIV століття» [44]. Замітка супроводжується трьома фотографіями, що документально підтверджують результати розкопок.

«Меморіал Голокосту “Бабин Яр” запускає ініціативу “Лист праведнику”» (автор – редакція). Публікація має позначку спецпроєкту «Голокост».

Жанр – *замітка-анонс*. Тема: залучення благодійників. На початку матеріалу повідомляється, що «благодійний фонд “Меморіальний центр Голокосту “Бабин Яр” запускає ініціативу “Лист праведнику”. Фонд доставляє необхідні речі та продукти праведникам народів світу з України та пропонує усім охочим підтримати їх в час вимушеної ізоляції і написати листа» [29]. Далі розміщують електронні адреси для листів.

«Шнур віком 50 тисяч років. Унікальна знахідка розповіла про інтелект неандертальців» (автор - BBC. Україна).

Жанр – *м'яка замітка*. У тексті наявні фактичні елементи, фотографії, коментарі експертів. Тема: віднайдення шматку мотузки і висновки учених про достатньо високий інтелект неандертальців: «У дослідженні, яке очолював Брюс Гарді з Кенійського коледжу в Огайо, дійшли висновку, що виготовлення шнура продемонструвало, що неандертальці мали детальне екологічне розуміння дерев та способів їхнього перетворення на абсолютно інакші функціональні речі. Згідно з дослідженням, виробництво шнура також передбачає наявність когнітивного розуміння чисел та контекстно-залежної пам'яті – адже для цього потрібно одночасно усвідомлювати кілька послідовних операцій. Враховуючи нові знахідки неандертальського мистецтва та виробів, їхні когнітивні здібності не поступаються здібностям сучасних людей, кажуть дослідники» [49].

Рубрика «Книжки» уміщує рецензії та огляди на видання історичної чи суміжної тематики.

«Як вбили Бандеру. Розслідування з Гарварда» (автор - історик, публіцист Олександр Зінченко) [20].

Жанр – *рецензія з елементами статті*. Тема: позитивна оцінка, розгорнутий аналіз книжки Сергія Плохія «По червоному сліду. Убивство у Мюнхені», рекомендація до прочитання.

Рецензент докладно пройшовся по сюжетним лініям книжки С. Плохія, відзначив найдраматичніші епізоди. О. Зінченко висловлює таку рекомендацію: «Ця книжка приречена стати бестселером. Адже вона сподобається і тим, хто Бандеру шанує, і тим, хто його ненавидить. Ці другі – бо матимуть елемент сатисфакції: у книжці об'єкт їх антипатій знищують. Для тих, хто вважає Бандеру героєм, – це важливе розслідування усіх обставин і версій його вбивства» [20].

Рецензія містить фотографії, активні електронні покликання на суміжні теми. Висновок наприкінці рецензії: «"По червоному сліду. Убивство у Мюнхені" - насправді живий портрет Холодної війни на тлі історії майже шекспірівського героя. Вірніше – антигероя» [20].

Завершується публікація бекграундом (додаткова інформація про автора книжки С. Плохія).

«Бабин Яр: пам'ять на тлі історії» (автор – редакція).

Жанр – *м'яка замітка*. Тема: повідомлення про вихід книги про Бабин Яр, упорядником якого став «Віталій Нахманович, провідний науковий співробітник Музею історії міста Києва та відповідальний секретар Громадського комітету «Бабин Яр» [2].

Перечитуючи цей матеріал, важко визначити його жанр однозначно. Складається враження, що публікація написана за результатами інтерв'ю, яке дав Віталій Нахманович на «Громадському радіо» (у тексті є фото з автором, що сидить перед мікрофоном у студії Громадського).

У матеріалі йдеться про основні моменти книги, але немає оцінки, тому визначити це рецензією важко. Також наприкінці вміщено цитати Нахмановича.

«*Кон-Тікі. Найфантастичніша пригода ХХ століття*» (автор – Олександр Зінченко) [19].

Жанр – *репортаж з елементами рецензії*. Тема: подорож океаном на плоту (кон-тікі) до Перу слідами експедиції Тура Геєрдала.

Текст починається і завершується запрошенням почитати видання, що стало світовим бестселером, а саме книгу Тура Геєрдала «Експедиція Кон-Тікі».

Лейтмотивом публікації є теза Олександра Зінченка про те, що ця книга вчить мріяти. Далі він розповідає про свій власний досвід подорожі океаном у жанрі репортаж (наявні фото з його пригод і багато фото з книжки Тура Геєрдала), включаючи у свою розповідь і епізоди з книжки теж у репортажному стилі. Завершується матеріал таким міркуванням Олександра Зінченка:

«Чи міг я собі уявити у 1983 році, що СРСР впаде, а у звичайного хлопця з промислового Харкова буде можливість без віз і обмежень злітати в Осло, щоб зустрітися з дитячою мрією? Сьогодні я можу стверджувати, що ця книжка – одна з тих, що найбільше вплинула на мене.

Бо ця книжка вчить мріяти.

Бо ця книжка вчить бути наполегливим і не здаватися на дорозі до своєї мрії.

Бо ця книжка вчить з дрібних деталей збирати цілу картину.

Бо ця книжка вчить заглядати за обрій. А це вміння належить плекати кожному.

Ось, навіщо було тягати акул за хвіст» [19].

«*Молитва за владу*». Книжка про те, як українці опікувалися євреями (автор – Олександр Зінченко) [17].

Жанр – *рецензія* на книжку Генрі Абрамсона «Молитва за владу. Українці та євреї в революційну добу 1917-1920». Тема: схвальний відгук рецензента (О. Зінченка) про зазначене видання і порада прочитати твір.

Рецензент вибудовує свою публікацію за тематичними блоками. Він переповідає в репортажному стилі основні сюжетні лінії книжки Генрі Абрамсона, вплітаючи діалоги, документальні свідчення, фотографії з твору. Також у публікаціях є покликання на дотичні теми. Це відповідає природі онлайн-видання, його гіпертекстуальності.

Традиційно рецензії Олександра Зінченка завершуються рекомендаційним висновком: «"Молитва за владу. Українці та євреї в революційну добу 1917-1920" Генрі Абрамсона - це чудова книжка для тих, хто хоче подолати знанням єврейські стереотипи щодо українців та українські стереотипи щодо євреїв» [17].

«*Китайський урок для України: як Вашингтон почав "дружити" з Пекіном проти Москви*» (автор - журналіст, оглядач української служби DW Олександр Голубов) [7].

Жанр – *рецензія з елементами статті*. Тема: історія відносин США і комуністичного Китаю, аналіз книги Генрі Кіссинджера *China* ("Китай").

Автор Олександр Голубов не є фаховим рецензентом. Він передусім – аналітик, політичний оглядач. І, говорячи про уроки з книги Генрі Кіссинджера, проводить паралелі з сучасними політичними відносинами між найбільшими державами світу – США, Китаєм, Росією.

Характерною ознакою рецензій на сайті «Історичної правди» є такі обов'язкові архітектонічні елементи: абзац у початковій частині публікації: «Що читаємо? Книга Генрі Кіссинджера *China* ("Китай" - укр.) - Мюнхен, С. BertelsmannVerlag, 2011» [7] і фото обкладинки книги, яка рецензується.

Рубрика «Колонки» уміщує суб'єктивні міркування авторитетних науковців, відомих публіцистів, політологів, філософів, лідерів думок з питань історії.

«Що відомо про великодні традиції у родині Косачів» (автор - хранителька фондів Музею-архіву імені Дмитра Антоновича УВАН у США Тамара Скрипка) [40].

Жанр – *колонка*. Тема: розповідь про кулінарні традиції родини Косачі на Великдень. Авторка на основі вивчення архівних музейних експонатів, епістолярної спадщини родини Косачів реконструює їхній Великодній кошик, пише про ті страви, що готувалися в сім'ї на Пасху.

Текст супроводжується красивими ретро-листівками, рідкісними фотографіями. Також наводяться цитати з листів поетеси та її рідних, в яких вони торкаються питання приготувань до свята.

Публікація вийшла напередодні Великодня. Це свідчить про те, що редакція «Історичної правди» опікується актуальними темами, що є паралелями сучасного життя українців з їх предками, адже завжди цікаво почитати, а як було у них? Причому це тексти, підготовлені науковцями. Усі твердження підкріплені архівними даними. Все це робить подібні публікації цінними і актуальними.

«Пам'яті міністра Івана Вакарчука. Він зрушив з місця реформу освіти України» (автор – волонтер Ярина Ясиневич) [53].

Цей текст – передрук з видання «Радіо Свобода».

Жанр – *некролог*. Тема: досягнення экс-міністра освіти Івана Вакарчука, світла згадка про нього близьких і друзів.

Розгорнутий некролог написано людиною, яка особисто знала Івана Вакарчука. Текст побудовано за тематичними блоками, заголовки яких і визначають досягнення і здобутки экс-міністра освіти і науки України: «Запровадження ЗНО. Боротьба з корупцією; Запустив волонтерство заради реформ; З'явилися нові й україномовні підручники; Доступ до світових наукових ресурсів».

У ліді авторка одразу визначає найважливіше досягнення померлого: «Реформу нашої освіти зрушив з місця Іван Вакарчук. Він діяв системно, широко та швидко. Було в ньому щось від тих римських легіонерів, що крокували добре зробленими дорогами» [53].

Завершення некрологу – емоційне. І традиційна фраза про дату смерті: «Попри все, він залишався закоханим у свою справу науковцем. Залишився людиною, якій вдалося в собі поєднати і фізика, і лірика. Може, у цьому був його ключ до системності?

Вже, на жаль, не зможу запитати у вас, Іване Олександровичу.

4 квітня 2020 року помер Іван Вакарчук. Йому було лише 73» [53].

«Персональний пенсіонер УНР Іван Нечуй-Левицький Віталій» (автор - кандидат історичних наук Віталій Скальський) [39].

Жанр – колонка з елементами репортажу і нарису. Тема: останні роки життя класика української літератури Івана Нечуя-Левицького.

Автор у репортажному стилі розповідає про те, як закінчив своє життя відомий письменник. Читач дізнається, що його здоров'ям опікувалася вдова Бориса Грінченка – Марія Загірня: «Вона ходила від міністра Івана Стешенка до завідувача канцелярією Павла Зайцева, від дверей до дверей, від одного чиновника до іншого.

Просила не за себе. А за Івана Нечуя-Левицького. Заслужений 80-річний український літератор перебував у дуже скрутному становищі. Він жив на маленьку пенсію в орендованому житлі» [39].

Розповідь ілюстрована архівними фото усіх героїв матеріалу, також подано фото Софійського собору, де відспівували покійного письменника, фото його твору, фото замітки в газеті про його похорон.

«Мій телефон» (автор - синоптик, теле-й радіоведуча Наталка Діденко) [12].

Жанр – *нарис*. Тема: розповідь про стаціонарний телефон, його появу і роль у житті.

Лід налаштовує на цікаву історію від першої особи – людини, для якої стаціонарний телефон був важливим і необхідним складником життя: «Від сьогодні немає вже більше на моїй старій квартирі стаціонарного телефона. Припинив своє існування. Яюсь це відбулося буденно, між справами, з допомогою Укртелекому. І вже потім яюсь мене так накрыло. Бо народження і життя стаціонарного телефону в наших квартирах - це було щось» [12].

Які історії, смішні і не дуже, пережила героїня і які пов'язані були з телефоном, дізнається читач у нарисі. Написано легко, з гумором і дещо сумом. Про втрачене. Про те, що колись було таким важливим. А зараз непомітно зникло.

Супроводжується текст архівними фото, ретро-ілюстраціями старого телефонного довідника, телефонного апарату, вулиці Хрещатик зі встановленими будками для дзвінків. Все це створює необхідну атмосферу для сприйняття нарису про «Мій телефон».

Більшість читачів впізнають у його героїні себе. Можливо, хтось дізнається щось нове, а хтось просто тепло пригадає свою юність.

«*Буде нам з тобою що згадати*» (автор – історик, голова пластунської організації Юрій Юзич) [50].

Жанр – *колонка*. Тема: розповідь про невідомого загалу автора пісні, що стала популярної після десятиліть забуття.

Лід анонсує тему матеріалу: «Під час річниці Революції гідності знову багато разів звучала пісня "Буде нам з тобою що згадати". Пісня УПА, записана в Заліщицькому районі Тернопільщини у 1958 році. Без зазначення авторства слів і мелодії» [50].

Ю. Юзич розповідає про справжнього автора пісні «Буде нам з тобою що згадати». Як історик і представник «Пласту» він не міг промовчати, адже композиція набула другого життя у 1999 році. Її віродив до життя Кузьма Скрябін з Тарасом Чубаєм. Відтак громадськість зацікавилася: хто ж автор пісні?

Поширилися неправдиві факти, тож Ю. Юзич і написав колонку, в якій розкрив справжнє ім'я автора пісні – Юрія Буряківця.

Коротка розповідь про життя Юрія Буряківця супроводжується фотографіями журналу «Дорога», де вперше опубліковано текст пісні, його портретним фото. Читачі дізнаються, що автор відомої пісні народився в Чорнобилі. Був членом ОУН. У часи Другої світової війни Юрія Буряківця вивезли на роботи до Німеччини.

Завершується колонка розповіддю про останні роки життя автора пісні «Буде нам з тобою що згадати»: «Мешкаючи десятки років в еміграції, у Нью-Йорку, Юрко видасть низку поетичних збірок і романів. Дожив до страшної катастрофи у його рідному Чорнобилі та до незалежності України.

Помер у 1996 році, за три роки до того, як один з його перших віршів стане однією з найбільш люблених пісень сучасної української молоді» [50].

Рубрика «Дайджест» уміщує різноматичні матеріали з електронних і паперових видань, що видалися цікавими редакторам.

«Голодомор: нові дані ведуть до нових відкриттів і знахідок» (джерело - Український дослідницький інститут Гарвардського університету) [5].

Це передрук з сайту Українського дослідницького інституту Гарвардського університету. Також публікація входить до спецпроекту «Голодомор».

Жанр – *стаття*. Тема: результати нового етапу досліджень теми голодомору «дослідницького колективу, який займається картографічним проектом "МАПА: цифровий атлас України"» [5].

Стаття супроводжується покликаннями на серйозні й авторитетні розрахунки, вміщено мапи України з нанесеними даними про померлих у 1932-33 роках.

І висновки здивували учених: «Результати розрахунків, нанесені на карти, викликали здивування навіть у тих, хто працював над цим проектом. З'ясувалося, що, на відміну від попередніх періодів голоду, райони, найбільше вражені Голодомором, належать переважно до лісостепової зони, де вирощування зернових не є основною спеціалізацією» [5].

«Від "номерів Кане" до Центрального гастронома» (джерело - mik-kiiev.livejournal.com) [4].

Так само, як і попередній матеріал, цей є передруком з іншого сайту, про що є активне посилання наприкінці тексту.

Жанр – *історичний нарис*. Тема: історія одного київського будинку.

У публікації йдеться «про будинок на Хрещатику, 40/1, який є не тільки пам'яткою архітектури, але й пам'яткою історії. Причому можна сказати, що історична його цінність переважає архітектурну» [4].

Нарис розкриває забуті історії, пов'язані з цією будівлею. Причому ці історії не придумані, а засновані на історичних фактах. Про них повідомляють фотографії, ілюстрації фрагментів плану забудови міста Києва, його вулиць кінця XIX століття, портрет архітектора будинку Володимира Ніколаєва, фото вулиці і будинку різних років (починаючи з 1887 р. і до сучасності), фото знаменитих мешканців цієї будівлі (наприклад, відомого художника Михайла Врубеля, політика й останнього українського гетьмана Павла Скоропадського, видатного українського режисера і актора Панаса Саксаганського, Панаса Мирного, Максима Рильського).

Цей історичний нарис розкрив читачам 100-річну історію Києва та відомих людей, які мешкали в будівлі на Хрещатику, 40/1.

«*Теофілія Бзова - незламна зв'язкова ОУН*» (джерело - Газета по-українськи. «Статтю передруковано в рамках спецпроекту "Війна не робить винятків. Жіночі історії Другої світової" Українського інституту національної пам'яті») [42].

Жанр – *портретний нарис*. Тема: історія життя зв'язкової ОУН Теофілії Бзової.

Через діалоги, історичні ретроспективи читачі дізнаються дивовижну історію життя і боротьби за національну ідею, за самоідентичність нашого народу, за незалежність України. Розкрити образ героїні допомогли фотографії з її сімейного альбому.

Рубрики «Артефакти» вміщує «фотографії, малюнки, самвидав, карти, театральні плакати і виборчі листівки, рідкісні книжкові, газетні та журнальні обкладинки, поштівки, марки, автографи видатних людей, монети та інші раритети, зокрема й ті, які зберігаються в приватних колекціях і родинних архівах» [26].

«*Знищені храми міста Києва*» - це добірка фотографій київських церков, що були знищені з різних причин [21]. Під заголовком подано текстівку-пояснення і прив'язку до сьогодення (карантин у зв'язку з пандемією): «У цьому році в силу відомих причин більшість віруючих не змогли відвідати Великоднє богослужіння, але вони мали можливість побачити он-лайн трансляції.

А якщо заглянути в минуле, то ще якихось 30 років тому в більшості храмів не правили службу. Більше того, багато нині відтворених і відбудованих церков взагалі не було на київській карті.

Подивіться 18 старих фотографій сакральних споруд, в різні роки зруйнованих радянською владою» [21].

«*Блаженний священномученик і Праведник народів світу Климентій Шептицький*» - серія фотографії з нагоди річниці від дня народження священника.

Жанр – *тверда замітка з фотодобіркою*. «17 листопада минає 150 років з моменту народження Праведника народів світу бл. свщмч. Климентія - Казимира графа Шептицького.

Польський аристократ і успішний політик австро-угорської імперії у 43 роки вступив до українського монастиря.

За майже 40-літню діяльність монах-студит і священник багато зробив для розвитку монаших спільнот Студійського Уставу та розвитку Церкви українців-католиків.

Своє земне життя закінчив у "владімірському централі" у 1951 році як екзарх Росії та Сибіру.

Католики визнали Його блаженним, а євреї Праведником народів світу.

На фото коротко можна побачити основні моменти Його життя» [3].

«Котики у великій політиці» - добірка фотографій відомих політиків з котами. Під заголовком подано таку текстівку: «Котиків люблять якщо не всі, то майже всі. Деякі користувачі соціальних мереж, здається, реєструються там лише з метою заповнювати свої профілі зображенням пухнастих улюбленців.

Сильні світу сього теж не позбавлені цієї слабкості. Монархи і президенти, диктатори й демократичні лідери заводять домашніх тваринок, і часто ними виявляються саме коти.

Фото з котиком здатне покращити імідж навіть жорсткого та кривавого правителя.

"Історична правда" зібрала низку знімків історичних діячів та їхніх маленьких хвостатих друзів» [27].

Рубрика «International edition» (у перекладі «міжнародне видання») уміщує найцікавіші авторські публікації сайту «Історична правда» трьома мовами – англійською, польською, російською.

Про цю рубрику в розділі «Про проект» нічого немає. Припускаємо, що її запровадження пов'язане із популяризацією нового погляду на історію України та світу від вітчизняних істориків.

Рубрика «Інтерв'ю» вміщує бесіди з істориками, ученими, дослідниками, учасниками і свідками історичних подій.

«Антон Дробович: Гри в одні ворота не буде» (автор – журналістка Тетяна Данюченко) [11].

Це інтерв'ю – передрук із газети «Наше слово» (Варшава).

Герой публікації – новий очільник Українського інституту національної пам'яті (УІНП) Антон Дробович. Після його призначення на цю посаду у грудні 2019 р. (він виграв конкурс), у медіа поширилися чутки про його антиукраїнську позицію. Відтак інтерв'ю з ним є актуальним і відповідає інформаційним запитам аудиторії «Історичної правди».

Через те, що журналістка Т. Данюченко представляє польську газету, першими були питання про ставлення А. Дробовича до чутливих польсько-українських історичних тем.

Також прозвучало питання про колектив УІНП, чи продовжить новий голова традиції попередника, про його ставлення до декомунізації.

Інтерв'ю супроводжується тематичним світлинами (відповідно до поставлених питань).

«Сергій Гірік: гасла УНР нагадували більшовицькі» (автор - журналіст Михайло Гольд) [8].

Інтерв'ю є передруком і перекладом з газети «Хадашот».

Розмова на чутливу тему (відносини між українцями та євреями) з істориком, представником Української асоціації юдаїки Сергієм Гіріком є в колі тем, що викликають зацікавлення читачів і редакторів «Історичної правди».

В інтерв'ю порушено злободенні теми, поговорили про маніпулятивні образи-штапми «жиди-більшовики», «жиди-бандерівці», про стереотипи у мисленні нашого народу, про УНР і єврейське населення Києва перших десятиліть ХХ століття, виникнення Єврейської комуністичної партії, трагічну долю її лідерів.

Інтерв'ю супроводжувалося фотографіями єврейських видань початку ХХ ст., єврейських лідерів, їх зібрань тощо.

У рубриці *«Спецпроекти»* розміщені матеріали, зібрані за темами, що визначені редакторами сайту як найбільш важливі й актуальні. Це

голодомор, катинська трагедія, голокост тощо. Публікації з цих спецпроектів відкриваються на сайті і в інших рубриках, нами вже проаналізованих.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження ми дійшли таких висновків.

XXI століття для сфери мас-медіа позначилося переходом від класичних форм пресової журналістики, від традиційного поділу ЗМІ на друковані та електронні до нового історичного етапу – появу, стрімкого становлення і, можна сказати, панування інтернет-видань, сайтів, платформ, блогів, соціальних мереж.

Стрімкий розвиток інтернету спричинив до життя явище, внаслідок якого друковані видання, радіо та телебачення поступово відходять у минуле, а на зміну їм приходять інтернет-видання, які включають у себе різноманітні новинні сайти, блоги та, інколи навіть, сторінки і спільноти у соціальних мережах.

Власне поняття інтернет-видання, або онлайн-видання, або інтернет-медіа, не має точного і конкретного визначення, єдиної дефініції. Так, український дослідник М. Чабаненко у праці «Основи інтернет-журналістики» визначає «інтернет-видання» як веб-сайт, що наповнений журналістськими матеріалами [48].

Не заглиблюючись у дискусію з цього питання, пристаємо на пропозицію І. Тонкіх, яка, аналізуючи праці І. Фомічової, пропонує визначати інтернет-видання через комунікаційну модель Ласуелла так:

«Інтернет-видання – це видання, що має команду професійних комунікаторів-редакторів і періодично поширює медійний контент, виготовлений за допомогою методів і прийомів журналістики із дотриманням усіх професійних стандартів за допомогою Інтернету на широку аудиторію» [43].

Досліджуване нами видання **«Історична правда»** є дочірнім проектом відомого не лише в Україні, але й у світі вітчизняного інтернет-

видання «Українська правда», що у 2020 році відзначає 20-ти річчя від дня заснування. Сьогодні **інтернет-видання «Українська правда»** - своєрідний бренд на вітчизняному медійному ринку. Цей онлайн-видавничий часопис нині входить до топових і найбільш рейтингових. Його заснували у квітні **2000 р. Георгій Гонгадзе та Олена Притула.**

«Історичну правду» – «онлайнове суспільно-історичне, науково-популярне видання» [26] – започатковано у **2010 р.** відомим українським істориком, громадським діячем, журналістом, викладачем журналістики Українського католицького університету **Вахтангом Кіпіані.** Він став головним редактором, а Павло Солодько редактором. У різні часи матеріали подавали такі публіцисти, як Олександр Зінченко, Володимир Бірчак, Ігор Бігун, Віталій Скальський [25]. Сьогодні кожен може написати публікацію для цього часопису, якщо вона буде ґрунтовною, її опублікують.

Інтернет-видання «Історична правда» – унікальне за змістом і формою. Тут розміщуються оригінальні авторські дослідження т.зв. «білих сторінок» української історії. Причому ці дослідження подано у публіцистичному стилі, з фотодокументами, рідкісними ілюстраціями; це журналістські матеріали вузькоспеціалізованої тематики, які розкривають нові факти, дають новий погляд на важливі історичні події української історії ХХ ст.

Концепція інтернет-видання «Історична правда» – створення онлайн-середовища для вільного спілкування, обміну думок усіх небайдужих до історії України; створення майданчику для оприлюднення і поширення нових наукових досліджень на історичну тематику.

Аудиторія – люди з вищою освітою, зокрема історики, науковці, громадські активісти, студенти, філологи, журналісти, бібліотекарі, архівознавці, а також усі, кому небайдужа власна національна ідентичність, хто шукає правду про своє коріння, хто цікавиться альтернативними (традиційній радянській) концепціями історії України.

У виданні **8 рубрик і 10 спецпроектів**. Рубрики: *Тексти, Коротко, Книжки, Колонки, Дайджест, Артефакти, International, Інтерв'ю*. Спецпроекти: *Музей, Голодомор, Катинь, Волинь-1943, Реформація, Шалом!, Канадіана, Революція 100, Голокост, Зала преси* [23].

Аналізуючи рубрикацію сайту, можна зробити такий висновок. Інтернет-видання «Історична правда» є вузькоспеціалізованим електронним часописом, спрямованим на вивчення суперечливих, забутих сторінок історії України, на оприлюднення авторських досліджень у різних жанрах (наукової публіцистики, графіки, документалістики, фотопубліцистики, журналістської аналітики, новинної інформації).

Рубрика «Тексти» вміщує матеріали, написані за результатами наукових досліджень. Їх авторами є переважно не журналісти, а науковці: кандидати та доктори історичних наук. Також дописують фахові історики, публіцисти.

Тематика різнопланова: освітянський рух на Волині в роки Першої світової війни, історія одного сатиричного вірша, який спричинив судові процеси, перебіг епідемій минулого на прикладі історій з життя українських письменників, спекуляція Російської Федерації на історичній пам'яті, розслідування Катинської трагедії тощо.

У жанровому відношенні це переважно *науково-популярні статті, статті з елементами розслідування, аналітичні огляди, журналістські розслідування*.

Відзначимо, що до усіх публікацій дібрані яскраві *заголовки* (переважно образні), що інтригують, приваблюються сучасного читача ознайомитися з непростими для сприйняття матеріалами. Також помічено, що редактори і автори ретельно працюють над *ілюстративним оформленням публікацій*. У кожному матеріалі використані документальні фото, свідчення, архівні дані, ілюстрації. Трапляється включення в текст музичної композиції, фотографій кінохроніки.

Рубрика «Коротко» вміщує новинні матеріали, анонси актуальних для читачів «Історичної правди» подій. Вивчення матеріалів цієї рубрики дозволило зробити такий висновок.

Вона не містить оригінальних авторських публікацій. Це передруки з багатьох інших інтернет-видань, інформаційних агенцій (як українських, так і закордонних). Критерій відбору цих матеріалів – теми, що відповідають концепції «Історичної правди»: перейменування площі в Чехії, демонтаж пам'ятника Леніну на Полтавщині, розкопки кам'яної церкви у Болгарії, залучення благодійників, археологічна знахідка часів неандертальців.

За жанром це переважно *тверді замітки*, трапляються *замітки-анонси* та *м'які замітки*. Усі публікації розміщено з необхідними посиланнями на авторів і першоджерела. Тут редактори дотримуються усіх вимог до перепостів і передруків.

Рубрика «Книжки» уміщує в основному рецензії на видання історичної чи суміжної тематики.

Щодо жанрової складової, то це не є класичні рецензії. Фіксуємо дифузійні форми: це *рецензія з елементами статті*. Трапляється *репортаж з елементами рецензії* та *м'яка замітка*.

У рецензіях наявні такі елементи: тематичні блоки, розгорнутий авторський переказ сюжету книги, відзначення найцікавіших епізодів видання, обов'язковий бекграунд, вступне слово. Зазвичай є прикінцева рекомендація прочитати рецензовану працю. У текстовій частині відзначаємо репортажні елементи. Це можуть бути уривки з книг або ж авторські вставки, проведення паралелей із сучасністю.

Також характерною ознакою рецензій є такі обов'язкові архітектонічні елементи: абзац у початковій частині публікації: «Що читаємо?» (назва книги з вихідними даними) і фото обкладинки рецензованого твору.

Рубрика «Колонки» уміщує суб'єктивні міркування науковців, відомих публіцистів, політологів, філософів, лідерів думок, журналістів, громадських активістів з різноманітних питань. Переважно все пов'язано з історією відомих і забутих митців, або ж з історією предметів.

У жанровому відношенні у рубриці представлені передусім *колонки, некрологи, нариси*.

Публікації супроводжується рідкісними ретро-листівками, архівними фотографіями. Також наводяться цитати з творів, з листувань. Все це робить подібні публікації цінними і актуальними.

Рубрика «Дайджест» уміщує матеріали з електронних і паперових видань, що видалися цікавими редакторам.

Це передруки переважно з українських сайтів на теми, пов'язані з історією України.

Жанри – *стаття* (про голодомор), *історичний нарис* (історія одного київського будинку), *портретний нарис* (історія життя і боротьби зв'язкової ОУН Теофілії Бзової).

Традиційно усі матеріали мають належний ілюстративний супровід (фотографії, мапи, копії текстів, плани забудови міста тощо). Так само усі авторські права щодо передруку дотримані.

Рубрики «Артефакти» вміщує «фотографії, малюнки, самвидав, карти, театральні плакати і виборчі листівки, рідкісні книжкові, газетні та журнальні обкладинки, поштівки, марки, автографи видатних людей, монети та інші раритети, зокрема й ті, які зберігаються в приватних колекціях і родинних архівах» [26].

Із проаналізованих публікацій ми зафіксували лише *добірки фотографій*. Наприклад, це були серії рідкісних світлин знищених храмів Києва; великомученика, священника Климентія Шептицького; політиків із котами. Зазвичай після заголовка подають невеличку текстівку-пояснення до фотографій.

У прикладі з фотодобіркою із життя Климентія Шептицького, маємо *тверду замітку* (основні факти з біографії).

Кожен такий «артефакт» має активне електронне покликання на першоджерело (редакція коректно надає інформацію про те, хто сприяв у наданні тих чи тих фотографій).

Рубрика «International edition» (у перекладі «міжнародне видання») уміщує найцікавіші авторські публікації сайту «Історична правда» трьома мовами – англійською, польською, російською.

Про цю рубрику в розділі «Про проект» нічого немає. Припускаємо, що її запровадження пов'язане із популяризацією нового погляду на історію України та світу від вітчизняних істориків для представників інших народів і країн.

Рубрика «Інтерв'ю» вміщує бесіди з істориками, ученими, дослідниками, учасниками і свідками історичних подій.

Тут публікують передруки інтерв'ю з різних видань, зокрема іноземних (польських, єврейських). Усі герої – люди, що є фахівцями, експертами з історичної тематики. Аналізуючи питальники інтерв'ю, можна зробити висновок про їх ґрунтовність, глибину і актуальність порушеної проблематики.

Публікації в жанрі інтерв'ю супроводжуються відповідним ілюстративним матеріалом (тематичним світлинами відповідно до поставлених питань).

Усі інтерв'ю-передруки мають коректні посилання і інформацію про дозвіл на їх оприлюднення на сайті «Історичної правди».

Отже, **інтернет-видання «Історична правда»** за 10 років свого існування посіло належне йому місце серед авторитетних публіцистичних електронних видань, виробило своє неповторне «обличчя» і стиль.

Команда видання характеризується відповідальним ставленням до роботи, не женеться за хайпом, працює професійно і відповідально. Журналістських стандартів не порушують.

До того ж вони транлюють в українську і світову громадськість ідею неупередженого і виваженого ставлення до історичних фактів, надають можливість для оприлюднення наукових досліджень у галузі історії України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амзін О. Новостная интернет-журналистика. Москва: Аспект Пресс, 2012. 140 с.
2. Бабин Яр: пам'ять на тлі історії. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2017/08/15/150156/>
3. Блаженний священномученик і Праведник народів світу Климентій Шептицький. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/artefacts/2019/11/17/156560/>
4. Від "номерів Кане" до Центрального гастронома. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/digest/2017/06/21/149965/>
5. Голодомор: нові дані ведуть до нових відкриттів і знахідок. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/digest/2018/07/25/152706/>
6. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник. Київ: ТОВ "Софія-А", 2016. 184 с.
7. Голубов О. Китайський урок для України: як Вашингтон почав "дружити" з Пекіном проти Москви. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2019/08/9/156075/>
8. Гольд М. Сергій Гірік: гасла УНР нагадували більшовицькі. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/02/5/156989/>
9. Горбик Р., Примаченко Я. В епідемічному бараці: пандемія та диктатура в українській літературі 1920 року. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/04/22/157380/>
10. Градюшко О. Потенціал соціальних мереж у контексті функціонування сучасних регіональних інтернет-ЗМІ України та Білорусі. *Вісник Львівського університету. Сер. Журналістика*. 2015. Випуск 40. С. 351–357

11. Данюченко Т. Антон Дробович: Гри в одні ворота не буде. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/03/31/157263/>
12. Діденко Н. Мій телефон. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2020/03/31/157272/>
13. Дмитрів Л. Якість текстового контенту сайту з погляду редактора. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 9
14. Елементарні основи юзабіліті. Webmascon: веб-сайт. URL: <http://webmascon.com/topics/testing/14a.asp>
15. Женченко М.І. Новітні редакторські професії в умовах конвергенції та мультимедіатизації ЗМІ. *Наукові записки Інституту журналістики. Том 49*. Київ, 2012.
16. Журналистика и конвергенция: почему и как традиционные СМИ превращаются в мультимедийные / під ред. А.Г. Качкаєвої. Москва, 2010. 200 с.
17. Зінченко О. «Молитва за владу». Книжка про те, як українці опікувалися євреями. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2018/02/28/152145/>
18. Зінченко О. Година папуги. СРСР усе ставить під сумнів». *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/04/16/157350/>
19. Зінченко О. Кон-Тікі. Найфантастичніша пригода ХХ століття. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2019/03/7/153786/>
20. Зінченко О. Як вбили Бандеру. Розслідування з Гарварда. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2017/09/19/150620/>
21. Знищені храми міста Києва. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/artefacts/2020/04/20/157365/>

22. Інґсберг А., Дюжак'є І. Принципы качества веб-сайтов по культуре. Руководство. Москва. 2006. 66 с.
23. Исторична правда : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>
24. Исторична правда з Вахтангом Кіпіані. Телепередача. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0
25. Исторична Правда. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0
26. Исторична правда. Про проект. URL: <https://www.istpravda.com.ua/about/>
27. Котики у великій політиці. *Исторична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/artefacts/2018/11/10/153247/>
28. Ліхачов В. «Війни пам'яті»: як Путін в Єрусалимі свій бенефіс провів і навіщо йому перенесення перемоги над Японією. *Исторична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/04/20/157366/>
29. Меморіал Голокосту “Бабин Яр” запускає ініціативу “Лист праведнику”. *Исторична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/21/157369/>
30. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
31. Музей-архів преси. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9-%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D0%B2_%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B8

32. На Полтавщині демонтували погруддя Леніну. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/21/157367/>
33. Новітні медіа та комунікаційні технології : комплекс навчальних програм для спеціальностей «Журналістика», «Видавнича справа та редагування», «Реклама та зв'язки з громадськістю» / За ред. В. Е. Шевченко, Київ, 2012. 412 с.
34. Посольство РФ у Чехії "переїхало" з площі Немцова. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/20/157364/>
35. Потятиник Б.В. Інтернет-журналістика : навч. посіб. Львів : ПАЮ, 2010. 246 с.
36. Разиграєв О. Луцькі листівки для Крип'якевича: як євреї допомогли українцям. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/04/24/157392/>
37. Рейтинг ІМІ з дотримання професійних стандартів уперше очолили одразу п'ять онлайн-ЗМІ. *Detector.media* : веб-сайт. URL: <https://detector.media/community/article/174635/2020-02-11-reiting-imi-z-dotrimannya-profesiinikh-standartiv-upershe-ocholili-odrazu-pyat-onlain-zmi/>
38. Савчук О. Квінтесентні особливості інтернет-версій друкованих ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. 2013. Випуск 12. С. 219–224
39. Скальський В. Персональний пенсіонер УНР Іван Нечуй-Левицький. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2020/03/30/157262/>
40. Скрипка Т. Що відомо про великодні традиції у родині Косачів. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2020/04/19/157361/>
41. Старченко Н. Про першу українську поетку, шляхетську честь та князівську репутацію. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/04/23/157387/>

42. Теофілія Бзова - незламна зв'язкова ОУН. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/digest/2016/05/5/149075/>
43. Тонкіх І. Ю. Інтернет-журналістика. Жанри в інтернеті: навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2669/1/Tonkikh_Internet-Journalism.pdf
44. У Болгарії знайшли кам'яну церкву, якій понад 700 років. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/21/157371/>
45. Українська правда. Історія. *Вікіпедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0
46. Федорчук А. Особливості створення інформаційних ресурсів на основі традиційних та електронних ЗМІ. *Бібліотечний вісник*, 2009. Вип. 4.
47. Цимбаленко Є. С., Соколова К. Трансформація журналістських жанрів (на прикладі інтернет-медіа). *Інформаційне суспільство*. Випуск 17, 2013.
48. Чабаненко М. В. Основи інтернет-журналістики : навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : «Просвіта», 2013. 112 с.
49. Шнур віком 50 тисяч років. Унікальна знахідка розповіла про інтелект неандертальців. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2020/04/22/157378/>
50. Юзич Ю. Буде нам з тобою що згадати. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2020/03/4/157137/>

51. Як зробити віральний контент. Поради головного редактора liga.net Бориса Давиденка. *Ресурсний Центр ІРПІ*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/ce5n4Va>
52. Як створити успішне регіональне медіа. Поради від журналістів «The Texas Tribune». *Ресурсний Центр ІРПІ*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/Ye5msCT>
53. Ясиневич Я. Пам'яті міністра Івана Вакарчука. Він зрушив з місця реформу освіти України. *Історична правда* : веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2020/04/6/157295/>